

Színházművészeti alapok: Isten, az ÚR Igéje

(Az ÚR Igéjének alapjairól a színházművészetben a 6. oldaltól olvashatunk.)

A SZÍNHÁZMŰVÉSZET KERESZTÉNY GYÖKEREI MAGYARORSZÁGON

Most először az 1960. március 31-én, a MINERVA kiadásában megjelent, és az **akkori** Kossuth nyomda, (Budapest., V. ker. Alkotmány u. 3.), által nyomtatott, A KULTÚRA VILÁGA című 5 kötetes sorozatból idézünk részleteket, melynek az egyik kötete: A KÉPZŐMŰVÉSZETEK, A ZENE, **A SZÍNHÁZ ÉS A FILM** címet kapta. A 802. oldaltól a MIT KELL TUDNI A SZÍNHÁZRÓL című fejezet kezdődik, (amelyet akkor többek között Hont Ferenc lektorált), és a 897. oldaltól konkrétan **A MAGYAR SZÍNÉSZET TÖRTÉNETÉT** írják le. Ezen belül, az **ELŐZMÉNYEK** című **első fejezettől fogunk néhány fontos sort idézni, melyek rámutatnak, hogy Magyarországon a színházművészet gyökereit a kereszténységben találjuk meg.**

ELŐZMÉNYEK: (899. oldaltól 905. oldalig, részletek)

„ A magyar hivatásos színjátszás nem a játékos kedvből született,... „erkölcsök oskolája” kívánt lenni,... A XVIII. század végének törekvései, a magyar játékszín megteremtésére már előzményekbe bocsátják gyökereiket. Ezek az előzmények a magyarországi német színészet, és a mindinkább magyarrá váló iskolai színjáték.... a német színészet versenye sok nehézséget jelentett, de a vetélytárssal való szívós küzdelem egyben a fejlődésnek is emeltyűje lett. Még többet adott színművészetünknek, az iskolai színjátszás. Ezt a reformáció terjesztette el a XVI. század óta. Hozzánk külföldi egyetemeken tanuló, protestánsok plántálták át a divatját. ... Az ellenreformáció teljes mértékben magáévá tette a protestánsoknak ezt a fegyverét. Szerzetes iskoláinkban, a

XVII. századtól kezdve, virágzó színjátszással találkozunk. A Jezsuiták színjátékai túlnyomó részt idegen nyelvűek, bár ők is keresik a hazai tárgyakat. Hamarabb és szélesebb mederben találják meg nemzeti nyelven a magyar közönséghez vezető utat a pálosok, minoriták, (egy Ferences rend), és piaristák színjátékai. A minorita iskoladrámák előadásai főképp az erdélyi Csíksomlyón, valóságos népi játékokká lettek. De a legnagyobb jelentősége a magyar játékszín szempontjából a piaristák iskolai színjátékának van. A XVIII. század végén már csak a piarista színjáték élt. A magyar nyelven megszólaló piarista színjáték tösgyökeres zamatos magyarságú és tréfás közjátékai, melyek a komoly előadásokat tarkítják, már magyar életet és népies alakokat visznek színre. Első színészeink jó része - így Kelemen László is - piarista növendék, és a pesti rendház színpadán, az első állandó pesti színpadon tanulja mestersége elemeit. Itt szeretik meg a színházat első színházvezetőink, Ráday Pál, Kármán József, Vida László is; piarista szerző, Simai Kristóf átdolgozásával nyitják meg a magyar színjátszók előadásai sorát. A piaristák színjátékai nevelnek közönséget a kezdő magyar játékszínnek.

(Innentől kezdve a magyar színjátszás lassan elfordul a keresztény gyökereitől, sőt ebben a könyvben is konkrétan egy mondattal megtagadják azt, de a továbbiakban mégis érdemes idéznünk még néhány adatot.)

(900. oldal közepétől) „Kazinczy... Felkéri Ráday Pált, hogy vállalja a színjátszók megszervezését. Így indult meg 1790. október 25-én a magyar színjátszás.”

(Ráday Pálról néhány sorral ezelőtt már olvastuk, hogy a keresztény színjátszáson nevelkedett, és ezen keresztül indult el. Itt pedig már csak a Magyarországi „világi színjátszás” elindulását taglalják, nem magát a magyar színjátszás egészét, a gyökereivel együtt.)

„Az első előadás azonban nem Kazinczy irodalmi szándékú elgondolását valósította meg. A színészek e helyett a régi, kipróbált hagyományokra, az iskolai színjátékokra... támaszkodó gyakorlati színpadot juttatták szóhoz, s nem Kazinczy Hamlet-fordítását adták elő, hanem Simai Kristóf piarista szerzőnek Brühl eredetije nyomán készült átdolgozását,... A két első előadás Pesten és Budán egyaránt nagy tetszéssel folyt, de egyelőre nem követte több.”

(Innentől arról ír a könyv, hogy megkezdődött a harc, a magyar színészet állandósításáért.)

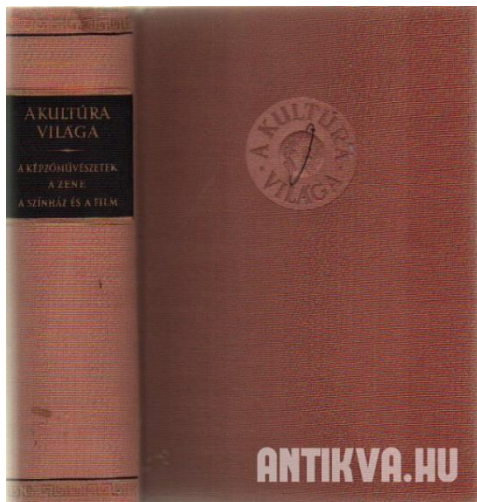
(901. oldal közepétől) „1792. május 5-én Brühl: A talált gyermek című vígjátékával **megindultak az előadások. A magyar köztudat, Kelemen László nevéhez kapcsolja ennek a színjátszó társaságnak vezérségét,**(akiről korábban már olvastuk, hogy szintén a keresztény előadásokon nevelkedett)... **Kelemen László**, ki a bizonytalan színészségért biztos állást, s polgári jólétet hagyott el, **ott van ennek a küzdelmekkel teli hat esztendőnek minden harcában, ha kell lenn, ha kell az élen.** Követségbe megy, pénzt gyűjt, beadványt szerkeszt, játszik, darabot ír, de mindezt egyéni becsvágy nélkül, csak az ügy iránti áldozatos lelkesedésből teszi. ... A színház elvi irányításából a kor legkimagaslóbb szellemi vezetői veszik ki részüket, csak egyre nincs emberük: a gyakorlati vezetésre. ... (egy idő után, a már említett) **Ráday Pál (volt piarista növendék)vállalkozott az igazgatásra**, és segédül (az elején már említette) **Kármán Józsefet vette maga mellé.**”

(902. oldal, fentebb: első negyed végétől) „A műsoralkotásban, darabírásban a színészeknek jut az oroszánrész. Ez éppúgy része volt akkor a színészi munkának, mint a szöveg megtanulása vagy maga a játék. **A darabok túlnyomó része az iskolai dráma három évszázados gyakorlata szerinti honosítás**”,
(**tehát a protestáns gyökerekből elindult keresztény iskolai színjáték).**

(902. oldal középtájon) „**A magyarságnak egészen zsenge és szinte egyetlen színpadi hagyománya, az iskolai színjáték erős helyet kap a játékrenden.**”

(903. oldal, első harmadtól) „A kolozsvári társulat annyira megerősödött, hogy idővel rajokat bocsátott ki az anyaországba s ezek itteni vidéki színészekkel egyesülve, **új életet öntenek a már-már lankadó magyar színügybe.** A kijövetel időpontját az 1807.i országgyűlés összehívása határozta meg. Az Ernyi Mihály vezetésével Debrecenen át Pestre jött színész csapatnak, az volt a hivatása, hogy a rendek figyelmét a magyar színészet ügyére terelje. **Virágzásnak akkor indul, mikor pártfogóra talál Vida László Pest megyei birtokos személyében, aki a (keresztény) piaristák pesti iskolájában tanulta meg a játékszín szeretetét.**”

(905. oldal, lentebb) „**A pesti növendékpapság, régi hagyományaihoz híven ismét tart előadásokat és 1819-ben színre hozza Szentjóni Szabó László, Mátyás királyát.**” ...

(A Magyar színháztörténet tehát nyilvánvalóan a reformációból eredő protestáns keresztényektől, az ellenreformációban a katolikus keresztény berkekben gyökerezik. Mivel személy szerint nem hiszek a felekezetiségekben, hanem az egyházban, mint Krisztus testében, egyszerűbben fogalmazva: a kereszténységből, az Úrból fakad. Még megjegyzésre érdemesnek, bár nem meglepőnek találom azt is, hogy a Magyar Könyvklub, és az Országos Színháztörténeti Múzeum És Intézet által 2001-ben kiadott Magyar Színház Történet című 2 kötetes könyvből mindez hiányzik. Mentségükre legyen mondva, már a borítón nagy betűkkel azt hirdetik, hogy ők 1873-ra datálják a magyar színháztörténet kezdetét, ezzel több, mint 100 évet átugorva, és éppen azokat a kezdeti éveket, ahol egyértelműen látható, hogy a kereszténységből virágzott ki és indult el a Magyar színháztörténet.)

A következő oldalon, Luther Mártonnak, az „Asztali beszélgetések” című gyűjteményből emeltünk ki,(166. old.), és idézzük.

Luther Márton: „A komédiákról”

(Sziléziában egy korántsem tudatlan tanítómester, aki elmondta neki, hogy színre viszi és megrendezi Terentius egyik komédiáját; ám sokan megbotránkoztak emiatt, mondván, hogy egy keresztény emberhez méltatlan az efféle színjáték pogány poétáktól stb. Mit gondol erről Martinus doktor? Ő pedig így felelt:)

„A komédiák eljátszását... nem tiltani, hanem hagyni és engedni kell. ... Mert a komédiákban szépen, művészileg vannak megalkotva, ábrázolva és megjelenítve olyan személyek, akiknek példájából tanulnak az emberek, és mindenki elgondolkodhat saját rangjáról és hivatásáról, és megemlékezhet róla, hogy egy szolgának és egy nagyúrnak, egy fiatalembernek és egy öregnek hogyan helyénvaló viselkednie, mi illik hozzá, és mit kell tennie. Mi több, az is megmutatkozik egy komédiában, és mindenféle méltóságnak, rendnek, rangnak és hivatásnak szemei elé terítettik, akár csak egy tükörben, hogy mihez tartsák magukat adott helyzetükben, vagy szerencsájük változásakor. Továbbá a komédiák leírják és bemutatják a gazemberek ravasz terveit és cselszövéseit; szintúgy azt is, hogy mi a szülők és a gyermekek kötelessége; hogyan kell a gyermekeket és a fiatal háznépet a házasságra nevelni és felkészíteni, ha annak itt az ideje, és hogyan engedelmeskedjenek a gyermekek a szülőknek a párválasztásban stb. Ilyesmik vannak a komédiákban bemutatva, és mindez szerfölött hasznos és tudni érdemes. ... A keresztények ne fordítsanak hátat a komédiáknak csak azért, mert egyikben-másikban otromba csínytevés vagy bujálkodás van, mert akkor ilyesmik miatt a Bibliát sem volna szabad olvasni. Az ilyesféle szemrehányások nem jogosultak, és nem helyes, hogy némelyek, ilyen okból meg akarják tiltani a keresztényeknek a komédiák olvasását, és színrevitelét...”

(Márton László ford.)

1) 1 Mózes 1:

„**Kezdetben teremtette Isten** az eget és a földet. A föld pedig kietlen és puszta vala, és sötétség vala a mélység színén, és az Isten Lelke lebegett a vizek felett. És **monda Isten: Legyen** világosság: **és lett** világosság.” (1Móz.1,1-3)

Isten, a legnagyobb alkotó, minden igaznak és igazinak a kezdete, gyökere, alapja. **Ő szavakkal teremtette meg a világot, a szavaival alkotott, „monda Isten: Legyen ... és lett”.** Mivel a saját **képmására** formálta az embert férfivá és nővé, sok emberbe belehelyezte ezt a vágyat: szavakkal alkotni. A prózai színház, a versmondás és a bábjáték is ilyen szavakkal alkotó művészet. A kimondott szavak művészei ezek. Úgy látom, van tehát Istentől eredő alapja a színházművészetnek.

János 1: Az örökkévaló Ige testté lett

„**Kezdetben már volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő kezdetben Istennél volt. Minden Ő általa lett és nélküle semmi sem lett, ami létrejött. Benne volt az élet, és az élet volt az emberek világossága. A világosság a sötétségben fénylik, de a sötétség nem fogadta be.**” (Ján.1,1-5)

2) Példabeszédek könyve 8,30:

„**Mellette valék, mint kézműves,...**
(**az eredeti szövegben itt az ámon szó áll, ami művészt is jelent**),
...és **gyönyörűsége valék minden nap, játszva Őelőtte minden időben.**”

Ez Jézusról szól, az Atya Ő benne gyönyörködik, mint művészen. Ő viszont bennünk él. A lényeg nem az, hogy „én milyen tehetséges vagyok”, hanem, hogy Ő bennünk él e? Mert Őbenne gyönyörködik az Atya. Őbenne, aki benned él. Így hát, **ami tényleg számít, az az, amit az ÚR tesz rajtunk át.** Ha ő elhívott erre, akkor teszi is, amit tenni akar: játszik az Atya előtt minden időben. Úgy is mondhatom, hogy: **az Atya előtt játszik mindenkor.**

„**Élek már többé nem, én, hanem él bennem a Krisztus. Azt az életet pedig, amit most (itt a földön) testben élek, az Isten Fiába vetett hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.**”(Gal.2,20) „**Az által lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete bennünk, hogy az Ő egyszülött Fiát elküldte Isten e világra, hogy éljünk Őáltala.**” (1Ján.4,9) Tehát: **„Éljünk Őáltala!”**

„Nálam nélkül semmit nem cselekedhettek.” – mondja Jézus, (Ján.15,5 vége). A szőlővessző önmagától nem tud gyümölcsöt teremni, csak ha a szőlőtőkén marad! Igaz ez a művészetre is.

3) A színészetet a Bibliában megtaláljuk, mint a szabadítás eszközt is, és tudjuk, hogy Jézus a Szabadító:

„És felkelt Dávid, és elfutott azon a napon Saul elől, és elment Ákhishoz, Gáthnak királyához. És mondának Ákhis szolgái neki: Vajon nem ez-e Dávid? Vajon nem erről énekelték-e a körtáncban, mondván: Saul megverte az ő ezrét, Dávid is az ő tízezerét? És mikor eszébe vette Dávid ezeket a beszédeket, igen megrémült Ákhistól, Gáthnak királyától. És

megváltoztatta magaviseletét előttük, és őrjöngeni kezdett a kezeik között, és irkált a kapuknak ajtóira, a nyálát pedig a szakállán folytatta alá. És monda Ákhis az ő szolgálóinak: Íme, látjátok, hogy ez az ember megőrült, miért hoztátok őt hozzám?” (1Sám.21,10-14)

Ami itt nagyon is figyelemre méltó színházi szempontból, hogy a „kezeik között” játszotta el az örületet. Minél közelebb ül a néző, annál élesebben merül fel a hiteles színészi játék szükségességének a kérdése. Kis színháztérben, ahol egészen közélről néznek, még hitelesebb, érzékenyebb játékra van szükség. Dávidról tudjuk, hogy művész volt: Énekelt, táncolt, zsoltárokat írt, hangszeren is játszott, méghozzá olyan szépen, hogy Saul király őrjöngését is lecsillapította vele sokszor. Építésmérnök is volt, hiszen megkapta a tervrajzot, a terveket az Úrtól a Jeruzsálemi Templom megépítéséről. És itt, a fentebbi igeszakaszban kiderül, hogy a színházművészet eszközével is tudott élni, mégpedig nagyon hitelesen. Még a lehető legközelebről is, a „kezeik között”, az orruk előtt úgy eljátszotta az örületet, hogy el hitték róla, hogy az.

4) Az emmausi tanítványok:

„És amint beszélgettek és egymástól kérdezősködtek, maga Jézus ment hozzájuk, és velük együtt ment az úton. De az ő szemek visszatartóztattak, hogy őt meg ne ismerjék. ... (és le van írva, hogy beszélgettek és szomorúan elmondták Jézusnak, hogy mik történtek vele és velük, mert ne ismerték fel Jézust) És Jézus mondta nekik: Óh balgatagok és rest szívűek mindazoknak

elhívására, amiket a próféták szóltak! Avagy nem ezeket kellett-e elszenvednie a Krisztusnak, és úgy mennie be az ő dicsőségébe? És elkezdte Mózesről és minden prófétáktól fogva, elmagyarázta nekik mindazt, ami az írásokban Őröla megírtak. Közben megérkeztek a faluba, ahová tartottak; **és Jézus úgy tett, mintha** tovább akarna menni. De kényszerítették Őt, hogy maradjon velük, mert immár beesteledett, és a nap lehanyatlott! Bement azért, hogy velük maradjon. És, mikor leült velük, a kenyeret vevén, megáldotta, és megszegvén, nekik adta. És megnyilatkoztak az ő szemek, és megismerték Őt; de Ő eltűnt előlük. És mondának egymásnak: Avagy **nem gerjedezett-e a mi szívünk mi bennünk, mikor nekünk szólt az úton és mikor magyarázta nekünk az írásokat?** (Luk.24,13-tól 32-ig, részl.)

A színészet nem hazugság, hiszen Jézus soha nem hazudott. Sőt, inkább a leg lényegét lehet ebben a három szóban megfogalmazni, ami itt van megírva Jézusról: **„úgy tett, mintha...”**. Ez **nem hazugság** volt, sem **nem képmutató hamisság**, Jézustól távol van minden ilyesmi. Hanem fölülről, a Mennyei Atyától való tökéletes ajándék megnyilvánulása volt ez Jézusban: **Ő igazi, élő, jelen idejű és jó színészi játékkal „úgy tett, mintha”: játszott.**

5) Gyakorlati dolgok, a szívbeli hozzáállásról:

Kol.3,23: „Ha valamit tesztek, azt teljes szívetekből tegyétek, mint akik az Úrnak, és nem embereknek teszitek.”

A szívbeli hozzáállásunkról szól, arról, hogy hogyan éljünk, és arról is, hogy hogyan játszunk a színpadon. Ez gyakorlatilag ugyanaz, mint amit a példabeszédekben láttunk megírva Jézusról, mint alkotóművészről, Aki **az Atya előtt játszott mindig: „Mellette valék, mint kézműves (ámon: művész), és gyönyörűsége valék minden nap, játszva Őelőtte minden időben.”**

Nekünk nem emberek előtt kell elsősorban játszsanunk, **„nem a szemnek szánt szolgálattal, mint akik embereknek akarnak tetszeni, hanem szíveteknek egyenességében, félvén Istent.” (Kol.3,22)**, az Atya előtt minden időben, mert Jézus ezt teszi, és Ő, ha a Szent Lelke által bennünk él, ezt teszi, és jól teszi. **„Éljünk Őáltala!”(1Ján.4,9)** Ha az Atya előtt élem az életem minden részletét, akkor vagyok Istenfélő, hívő, Istent szerető, világosságban járó ember. Ha Istent szolgálom, nem akarhatok embereknek tetszeni. Persze, hogy ott van a közönség, és néznek, de Isten is ott van, és Ő is néz, és lát, és Szeret, és

gyönyörködik bennem, ha Ő küldött, és Jézus Lelke által szolgálok, és akkor én elsősorban Őelőtte játszom minden időben! Nyugalom, Isten szereti a nézőket, azt is, akit nem ismerünk, és azt is, akit igen, és jobban Szereti, mint mi, és törődik velük, azért küldött fel minket a színpadra. Ott vannak, de te, ha igazán hitben vagy, akkor mégis az Atya előtt játszol és élsz elsősorban. Meg van írva: „**Ha még embereknek igyekeznék tetszeni, a Krisztus szolgája nem volnék.**” Gal.1,10; És ugyanezt mondja a Róm. 2,29 vége; a Ján.12,43; a Ján.5,44; stb. És az a parancsolat is ezt mondja, amit Jézus az ördögnek idéz, amikor az kísérti Őt a pusztában: „**Uradat Istenedet imádd, és csak Neki szolgálj!**” (Máté 4,10; 5Móz.6,13). Ha Istent szolgálod, akkor ne emberek a tetszését keressed, ne emberek elismerését, hanem az Úrét. Tolsztoj egyik nagy mondása is ugyanez: „Akinek célja önmaga, az hitvány. Akinek célja mások véleménye, az gyenge. Akinek célja Isten, az nagy.”

6) Most pedig szintén az igéből, Ezékiel könyvéből, egy erős kijelentés jön számunkra a színházművészetre vonatkozóan. Régebben olvastam Francis Schaeffer Művészet és Biblia című könyvében erről az igeszakaszról, mint a színházra utaló kijelentésről, és azután az évek során újra és újra elolvasva ezt az igeszakaszt, az ÚR részletesebben is kifejtette számomra, rámutatva sok színházzal kapcsolatos dologra részletesebben is belőle. Hiszem, hogy a színház Istentől való csodálatos üzenetközvetítő eszköz, akár példázat, úgynevezett képes beszéd formájában szól, akár nyíltan, vagy ha akár mindkét formában egy azon előadáson belül egyszerre. Jézus beszélt nyíltan is, és példázatokban is. A fő kérdés szerintem az, hogy milyen céllal használja valaki a színházművészetet, és milyen üzenetet közvetít! Hiszem, hogy a színház Isten céljaira való, noha vannak, akik nem így, és nem erre használják. Az biztos, hogy az ördög már rájött, hogy milyen erőteljes eszköz a saját céljai megvalósításában. A kérdés az, hogy mi keresztények mikor döbbenünk már rá, hogy az ÚR mennyire szeretné hatalommal és erővel használni.

Ezékiel könyve 4. fejezet, 1. verstől:

„Te pedig, emberfia, foj egy téglát, tedd magad elé, és vésd rá egy várost: Jeruzsálemet!”

Íme, az ÚR üzenetének közvetítésére szolgáló díszletelem, amelyre maga az ÚR ad pontos utasítást: egy nagy agyagtéglára vésett városkép.

„Vedd ostrom alá; építs vele szemben ostromgépeket, emelj sáncot, állíts fel táborokat, helyezz el körülötte faltörő kosokat!”

Újabb díszletelemek, és akcióra instrukció: „Vedd ostrom alá;” Építs ostromgépeket, faltörő kosokat, sáncokat, táborokat. A rendezői instrukció, amely arra utasítja az embert, hogy mit tegyen, és mindjárt meglátjuk, hogy Ezékielnek színészként is meg kell nyilvánulnia.

„...építs vele szemben ostromgépeket, emelj sáncot, állíts fel táborokat, helyezz el körülötte faltörő kosokat!”

Az embernek kell elkészítenie, elhelyeznie és megtennie mindezt. „ fogj ..., tedd, véss..., vedd..., építs..., emelj..., állíts fel..., helyezz el..., ” Úgy gondolom, jó, ha a színházban a színész egyben díszletkészítő munkás is, kellékes is tud, és hajlandó lenni. Sőt, akár író, dramaturg, rendező is, és jó, ha a kétkezi díszletpakoló munkát elvégzi. Az ámon szónak, amely a Bibliában szerepel a Péld. 8,30-ban, a jelentése művész, de kézművest is jelent, kétkezi ügyes munkást, munkavezetőt is. ... Nézzük tovább:

„Azután fogj egy vas sütőlapot, tedd oda, mint egy vasfalat magad és a város közé, szegezd rá a tekinteted: így legyen ostrom alatt, így ostromold! Intő jel ez Izráel házának.” (2-3. vers).

Tehát: „...fogj egy vas sütőlapot, tedd oda, mint egy vasfalat,...”

Ismét egy utasítás díszlet, kellék beszerzésére, és használatára, és egy utasítás a kétkezi pakoló munkára: „fogj egy..., tedd oda” .

És ami fontos: „...szegezd rá a tekinteted,...”

Íme, itt egy konkrét színészi instrukció az ÚR részéről, mint a rendező, aki mélyebb színészi lelkiállapotot konkrétan instruál. Nem csak úgy akárhogy kell ott lennie a prófétának, ahogy épp kedve tartja, hanem az ÚR részéről, mint rendező részéről meghatározott módon tegye: „szegezd rá a tekinteted”

Természetesen Istenfélelemmel mondom ki, hogy Isten, mint rendező. Mégis ezt látom, hogy Ő az is, és Ő a legnagyobb ebben is. Mester. Itt most Istenről,

mint a legnagyobb alkotóművésztől, egy hatalmas rendezőtől beszélünk, aki tényleg vezeti azokat, akik Őrá figyelnek. Folytassuk...

Jézus azt mondta, hogy nem szolgálknak nevez minket, hanem a barátainak, mert a szolga nem tudja, hogy mit cselekszik az ő Ura. És itt pont azt látjuk, hogy az ÚR el is magyarázza, hogy miért utasítja a prófétát arra, amiben instruálja: „...így legyen ostrom alatt, így ostromold!”

Sőt, még mélyebben elmagyarázza neki, hogy mi a lényege az egésznek:

„Intő jel ez Izráel házának!”

Tehát kifejti az egésznek a lényegét, mondanivalóját. Olyan ez, mint amikor egy színházban bevett módszer szerint, az úgynevezett asztali próbán, ahol meg szokták beszélni a szöveg lényegét, mélyebben értelmezik, elemzik a szereplőket, és így képbe kerülnek, hogy az egészet miért is csinálják. Ez az előkészületi munkákhoz tartozó gyakorlat, ami többek között a jéghegy alapja, a nagyobb, és a nézők számára láthatatlan víz alatti része, amire épülve végül a jéghegy csúcsa látszik majd a publikum számára. És a célja az is, hogy mindenki lássa és értse a lényegét, aki a darabban munkálkodik, és így megtalálja a helyét, a dolgát, hogy mit, miért, és miért úgy tegye majd, ahogy kellene tenni.

A prófétának fognia kell egy sütőlapot és oda kell tennie a megfelelő helyre vasfalként a város és saját maga közé, és a szemét erősen rá kell szegeznie a városra. Mindez jelképezi annak a tényét, hogy maga Isten is a város ellen volt, és elhatározta, hogy az ellenségei kezébe adja. Ezékiel pedig hirdeti ezt az intő jelet, és felvázolja a népnek az események pontos folyamatát, ahogy ezt Chuck Smith, az egyik tanításában elmagyarázza, és a Jeremiás könyve, az Ezékiel könyve, a Dániel könyve, és a történelmi események, a babiloni fogság ezt igazolják.

„Azután feküdj a bal oldaladra, és vedd magadra Izráel házának a büntetését! Addig kell elszenvedned büntetésüket, ahány napig így fekszel. Napokban kifejezve adtam meg büntetésük éveit: háromszázkilencven nap. Így szenvedd el Izráel házának büntetését! Ha ezt kitöltötted, másodszor feküdj a jobb oldaladra, és

szenvedd el Júda házának a büntetését negyven napig. Egy-egy évet egy-egy napban adtam meg” (4-6. vers).

Jézus jut erről eszünkbe, aki magára vette a bűneinkért járó büntetést. „A prófétaság Lele, a Jézusról való bizonyágtétel.” (Jel.19,10) Jó dolog, ha egy színdarab, akár példázatként, akár nyíltan szólva, de Jézusra mutat rá. Az ige ezt mondja:

„...Istent imádd, mert a Jézusról való bizonyágtétel a prófétaság lelke.” (Jel.19,10)

„Szegezd tekintetedet Jeruzsálem ostromára, tűrd fel ruhád ujját, és prófétálj ellene!” (Ez. 4,7)

„Szegezd tekintetedet...” A már előbb is elhangzott színészi instrukció megismétlése. Egyrészt szerintem ez fontos volt az ÚRnak, azért ismétli meg, másrészt tudjuk, hogy néha a színészeknek többször el kell mondani ugyanazokat, mire megértik, megjegyzik, és megcsinálják. :)

„...tűrd fel ruhád ujját...” További rendezői instrukció a színész számára, mégpedig a jelmez viselését illetően. Nagyon sok minden fejezhető ki a jelmezzel, és azzal, ahogyan azt hordja a színész. Nem mindegy, hogy milyen jelmezben van, és az sem, hogy hogyan használja. A jelmez viselésén át is beszélhet az Úr, és tartalmat fejezhet ki.

„...és prófétálj ellene!”

Instrukció konkrétan a beszédre. Beszélj is! Szólj nyíltan! Nyisd ki a szádat és mond el azokat a szavakat, amiket a szádba adok!!! Itt tehát megjelenik a beszéd, a szó, az Ige: „prófétálj ellene!”

Az Ezékiel 6,1-ben ez még nyilvánvalóbb: „Így szólt hozzám az ÚR igéje: Emberfia, vesd a tekinteted Izráel hegyeire, és prófétálj ellenük! Ezt mondd: Izráel hegyei, halljátok meg az én Uramnak, az ÚRnak az igéjét!”

Tehát konkrétan felszólítja az ÚR, hogy beszéljen, **prófétáljon!**

Jézus az Isten Igéje. Ha Ő konkrétan, nyíltan, szavakkal is meg akar szólalni egy díszletekkel, kellékekkel, jelmezekkel, akciókkal teli előadáson át, akkor ez nagyon jó, és én miért vitatkoznék erről? ... Vannak ugyanis, akik azt mondják: „A színházban nem lehet nyíltan beszélni Isten igazságairól, csak példázatszerűen, művészien, burkoltan. A szavak nyílt kimondására ott van a prédikáció.” De azt látom, hogy ez nem így van, és a kettő nem zavarja, és nem hogy nem zárja ki egymást, hanem támogatja, segíti! És azt látom itt az igében, és más helyeken is, hogy igenis van Istentől rendelt helye a színházzal való nyílt szókimondásnak is. Jézus beszélt példázatokkal, de nyíltan is. Miért ne használhatna egy prédikátor olykor szemléltető eszközöket a mondanivaló erősítésére, és miért ne szólhatna nyíltan egy színdarab Istenről? Itt Ezékielnél is épp most láttuk, hogy díszletekkel, kellékekkel, jelmezekkel, akciókkal, instruált belső színészi átélésekkel, tehát színházi eszközökkel, de nyíltan szólt egy erre elhívott emberen át az ÚR.

Pál apostolhoz is Isten egyik prófétája eljött egy üzenettel, levette Pálról az övét, és megkötözte vele saját magát, de aztán nyíltan is elmondta, (kellékhasználat, akció, és nyílt szó), íme:

„...alájött egy Júdeából való próféta, név szerint Agabus. És mikor hozzánk jött, vette Pálnak az övét, megkötözte a maga kezeit és lábait, és így szólt: Ezt mondja a Szent Lélek: A férfiút, akié ez az öv, ekképpen kötik meg Jeruzsálemben, és adják a pogányoknak kezébe.” (Ap.csel. 21, 10-11)

Ez elég nyílt beszéd. Akciót, mozgást, kelléket is használt, és nyíltan is szólt.

Azt gondolom, hogy bár vannak, akik bizonyos színházi formák mellett kardoskodnak, és legyen nekik, úgy tegyék, ahogy ők hiszik és akarják tenni, de törvényt nem lehet csinálni belőle. És szerintem megférnek egymással ezek, nem riválisai egymásnak: a pantomim, tánc, mozdulat, mozgás színház, az énekes, és prózai műfajok, a vers, a próza, a bábszínház, ... ezek a színházi formák mind csodálatosak. Sőt, ezeknek az elemei egy előadáson belül is megférhetnek egymással. Kinek-kinek úgy kell, ahogy az ÚR adja. És a prédikálással barátságban van az Úr igazságát nyílt szavakkal is hirdető prózai színház, és semmilyen mértékben, és módon nem versenyeznek, és nem ütik egymást. Nekünk, a Jákimmal, elsősorban a prózai vonalon, a szavakat nyíltan kimondó színház az elhívásunk, de mi is használunk nagyon sok másféle színházi elemet is a darabjainkban:

„Ki-ki, amint kegyelmi ajándékot kapott, úgy sáfárkodjatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfárai; Ha valaki szól, mintegy Isten igéit szólja: ha valaki szolgál, mintegy azzal az erővel szolgáljon, amelyet Isten ad: hogy mindenben dicsőíttessék a Jézus Krisztus által, akinek dicsőség és hatalom örökkön-örökké. Ámen.” (1Pét.4,10-12)

Folytassuk Ezékielnél:

„Végy búzát, árpát, babot, lencsét, kölest és tönkölyt; tedd azokat egy edénybe, és készíts magadnak belőlük kenyeret! Ahány napig fekszel az oldaladon, azt edd: háromszázkilencven napig!” (Ez. 4,9. vers).

Újabb instrukció egy akcióra: sütnie, és ennie kell az emberek előtt.

„Hús sekel súlyú ennivalót ehetsz naponként, mindig ugyanabban az időben egyed. Víz is mérték szerint igyál: egy hatod hint, mindig ugyanabban az időben igyad! Mint az árpa kenyeret, úgy egyed, de emberi ganéjon süsd meg a szemük láttára!” (10-12. vers)

Hoppá! ... Amikor Isten küldésében szolgálsz a színházművészet eszközével, akkor Ő szabaddá tesz arra, hogy akár szélsőséges dolgokat is kérhessen tőled az előadásban: **„emberi ganéjon süsd meg a szemük láttára!”** Ez elég durva, és ezen nem csak a nézők akadtak fenn, hanem először Ezékielnél is kiverte a biztosítékot. Nem hiszek abban, hogy jó dolog, és szabadna, sőt direkt „kellene botránkoztatni” a színpadon, bár nagyon sokan a színdarabokkal csak azért is, és önkényesen ezt teszik. Ez szerintem vagdalkozás, ostobaság. De Isten kérhet olyat, ha az Ő vezetésében csinálsz színházat, ami sokaknál, sőt, akár még nálad is kiverheti a biztosítékot, mert nem vagyunk rá szabadok, hogy azt elfogadjuk, meghallgassuk, meglássuk, és szembesüljünk ezáltal dolgokkal. Itt a Károli a ganéj szót használja, de ha belegondolsz, teljesen mindegy, hogy ganéjnak, kakikának, vagy bárminek nevezed, mert a látvány valósága nagyon durva lesz, amikor azon sütöget Ezékiel és megeszi azt a kaját. És amire ezzel rá akar mutatni Isten az nyilván még durvább. Mi, bár mind durván bűnösök vagyunk, de bizonyos dolgokon nagyon fenn tudunk akadni, mert nem csak bűnösök, de még ráadásul prúdek, álszentek is vagyunk. Ne botránkoztatásból tegyél bármit is, amit a színpadon teszel, kérdezz az ÚRtól, Ő vezessen, imádkozz! De, ha az ÚR azt mutatja, hogy ezt vagy azt tedd, így, vagy úgy tegyél, akkor tedd meg, és ne riasszon el az emberek véleményétől való félelem, se a saját merevséged. Többször volt az előadásinkban olyan elem, ami ehhez hasonlóan felkavaró volt. Általában nagy küzdelem előzte meg mindig, hogy meg merjem, meg merjük tenni. Mert felelősség is, és mert féltünk is, és mert nem akartunk botránkoztatni, de ha végül úgy hittük, hogy az ÚR bátorította, bevállaltuk végül, az emberek véleményétől való félelem ellenére is. Van, amit csak bizonyos módon lehet úgy elmondani, hogy meg is hallják. A hitelesség is fontos. Gagy, műanyag sötétségben nem tetszik a világosság sem igazinak, erőteljesnek, hitelesnek. A színpad sokszor mindkettőt egy előadáson belül felmutatja:

„A világosság a sötétségben fénylik.” (Ján. 1,5)

Mózes, amikor Isten küldésében volt, kérdezte Istentől, hogy milyen jelet ad, hogy majd higgyenek neki? Isten akkor második jelként, a leprafelmutatásról beszélt. A lepra, a Bibliában, párhuzamban van a bűnnel, sok helyen nem is azt írja róla az Ige, hogy meggyógyítja, hanem, hogy megtisztítja az embert Isten a leprától. Mózesnek azt mondja az ÚR az égő csipkebokorból, hogy

ahhoz, hogy majd higgyenek neki, a keblébe nyúlva mutasson fel leprát. Amit Mózes akkor kipróbálva felmutatott, az egy igazi, valóságos, „hiteles” lepra volt, nem „mű lepra”. Ha azt egy orvos, akkor, ott megvizsgálta volna, ezt állapította volna meg róla. Ahhoz, hogy Isten küldésében járva higgyenek nekünk színészként, szabaddá tesz az ÚR „hiteles lepra felmutatására”, hitelesen eljátszani a gonosz, a negatív, a bűnös szerepeket is. Ha Isten küldésében tesszük, akkor felmutathatjuk ezt a színpadon bátran, azután, mint Mózes, viisszadugva a kezünket a keblünkbe, szabadok leszünk tőle!!!

„Felele Mózes és monda: De ők nem hisznek nekem s nem hallgatnak a szavamra, sőt azt mondják: nem jelent meg neked az Úr. Az Úr pedig monda neki: Mi az a kezeden? S ő monda: Vessző. Vesd azt - úgymond - a földre. És veté azt a földre és lőn kígyóvá; és Mózes elfutamodék előle. Monda pedig az Úr Mózesnek: Nyújtsd ki a kezedet és fogd meg a farkát! És kinyújtá kezét és megragadá azt, és vesszővé lőn az ő kezében. Hogy elhiggyék, hogy megjelent neked az Úr, az ő atyáik Istene, Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákób Istene. És ismét monda neki az Úr: Nosza, dugd kebledbe a kezéd; és keblébe dugá kezét és kihúzá: íme az ő keze poklos vala, olyan mint a hó. És monda: Dugd vissza kebledbe a kezéd: és visszadugá kezét keblébe és kivevé azt kebléből és íme ismét olyanná lőn mint teste. És ha úgy lenne, hogy nem hisznek neked és nem hallgatnak az első jel szavára, majd hisznek a második jel szavának.” (2Móz 4,1-8)

Az első jel arról szól, hogy szabaddá kell válni a színháztól, mint önkényesen birtokolt, és önerőből használt úgynevezett „saját kezeid munkájától”, amit dédelgetsz, imádsz, ami téged egy kígyóként megmaró, elpusztító bálvány. Mondhatni „kígyótlanítani kell” az önkényes használatától, és aztán már csak Istenre hallgatva ragadni meg újra, amikor, és ahogy Ő akarja és mondja. Veszélyes játék tud lenni a színházművészet, és „ha az egész világot megnyernéd is, de lelkedben kárt vallasz, mit használ az neked?” – ahogy meg van írva a Máté 8,36-ban. Beszélj erről az Úrral, dobd le a földre, és ne vedd fel, amíg az ÚR nem mondja. Miután Mózes ledobta a fáraó előtt a botot, onnantól kezdve már nem Mózes botjának, hanem Istenének tekinti az Ige, és sokkal hatalmasabb, és csodálatosabb dolgok végrehajtásának eszközévé válik, mint addig bármikor! Isten eszköze lesz, az ÚR akaratának cselekvésére, amin át akár a Vörös-tengert is kettéválaszthatja az ÚR, ha

akarja! Hogy mit jelent ledobni a botot a földre, és aztán megvárni, amíg Isten mondja, hogy vedd fel?... Kérdezzétek az Urat erről személyesen.

A második jel azután az, hogy szabadon játszatsz. Nem marad rajtad a hitelesen átélt és eljátszott gonoszság, pusztító bűn, rothadás, lepra sem. Ha egy játék a színpadon nem hiteles, akkor nem fognak hinni a nézők neked. Hiteleset felmutatni viszont félelmetes dolog, mert visszahat a magánéletünkre, ezt minden valamirevaló, őszintén, szívből játszani akaró színész tudja. És ha nem Isten küldésében a „leprafelmutatás” szabadságában tesszük, tudjuk, hogy pusztítóan is hat az életünkben.

Ha azt szeretnéd, hogy igazi világosság ragyogjon fel a színpadon, akkor az ÚR vezetésében igazi sötétséget, igazi bűnt, leprát kell felmutatni, és legyél is hajlandó felmutatni ott, ahová, és ahogy Ő küld.

**„Az Úr pedig monda neki: Ki adott száját az embernek? Avagy ki tesz némává vagy süketté, vagy látóvá, vagy vakká? Nemde én, az Úr? Most hát eredj és én leszek a te száddal, és megtanítlak téged arra, amit beszélned kell.”
(2Móz. 4,11-12)**

„A világosság a sötétségben fénylik...” (Ján.1,5)

„...emberi ganéjon süsd meg a szemük láttára! Így fog elpusztulni Jeruzsálem! Nem arat győzelmet, sőt, éhen fognak halni az emberek! Ezt mondja az ÚR: Így eszik majd Izráel fiai tisztátalan kenyerüket a népek között, amelyek közé elűzöm őket” (Ezékiel 4,12-13. vers)

„De én ezt mondtam: Jaj, Uram, URam! Én még nem tettem magamat tisztátalanná ifjúkoromtól fogva mostanáig sohasem azzal, hogy elhullott vagy széttépett állatot ettem volna, és nem vettem a számba tisztátalan húst.” (14. vers)

Ezékielnél tehát ez már túlment a saját határain is. Úgy tűnik, kérhet olyat is az ÚR, ami a mi rendezői, írói, színészi szabadságunk határait erősen feszegeti, és akkor nyilván majd a nézőét is. Pedig Péterrel is megtette ezt az ÚR, amikor az „Öld meg és egyél...” látomást látta Joppében, ahol lepedőben leereszkedő férgek és csúszómászó állatokat kellett megennie. (Ap.csel 10, 9-16) Isten feszegeti a határainkat, mert a korlátaink miatt mi magunk sem vagyunk szabadok, és ráadásul Ő nem akar elveszíteni egyetlen lelket sem az

én korlátolt merevségeim miatt. Márpedig a dolgokról Istennek igenis erősen és világosan megvan a véleménye, és néha ki is szeretné mondani úgy „Istenigazából”. És vannak, akiket csak erőteljes dolgokkal lehet kimozdítani, felráznia a kábult langyosságukból, vagy éppen nagyon mélyre kell lehajolni másokért, hogy szót értsen velük, hogy az ő nyelvükön beszéljen. De azért az ÚR nem fogja mindenáron rád erőltetni az akaratát. Ez kiderül a folytatásból:

„Ő így válaszolt nekem: Nézd, megengedem neked, hogy emberi ganéj helyett marhaganéjon süsd meg a kenyeredet.”

Hát, „marhajó”, ☺! Isten tehát engedékeny, nem erőlteti rá az akaratát az emberre, ámbár, ha jobban belegondolsz, azért a marha kaki se tűnik sokkal jobbnak...

„És mondá nekem: Embernek fia! Íme, én eltöröm a kenyérnek botját Jeruzsálemben, és eszik kenyérüket mértékkel és rettegéssel, és vizüket mértékkel és ájulással isszák. Azért, hogy kenyér és víz nélkül szűkölködjenek, és elborzadjanak mindnyájan, és megrothadjanak az ő vétkükben. (Ez. 4,15-17. vers).

Itt tehát Isten újra elmagyarázza, hogy azzal, amit csinálni fog Ezékiel, mit szeretne kifejezni, elmondani az ÚR! Mert az ÚR a barátainak elmondja, hogy mit cselekszik, mert Jézus azt mondta: **„Nem mondalak többé titeket szolgálóknak; mert a szolga nem tudja, mit cselekszik az ő ura; titeket pedig barátaimnak mondalak; mert mindazt, amit az én Atyámtól hallottam, tudtul adtam nektek.” (Ján.15,15)**

Ezékiel könyvében még sok rész van, ahol szinte nem lehet nem észrevenni, hogy a színházművészet eszközét használja az ÚR, instruálva az akciókat, a kellékeket, díszletet, jelmezt, a „színészi átélést”, a „színészi állapotot”, és szavakat ad a szájába, mint az egyik legfőbb elemét az egésznek. Ugyanígy van ez, a prózai színházban is. Úgy gondolom, hogy Isten legfőbb célja mindezzel nem elsősorban a „művészkedés”, bár Ő alkotta a szépet is, és szeret megnevetetni, szeret megelégtetni minket minden értelemben, de az Ő legfőbb célja mégis az, hogy megragadja az emberek figyelmét, és elmondja nekik, amire tudja, hogy szükségük van, ami jó, amit Ő akar. A Golgota gyülekezet vezetőjétől egy tanítás közben ezt hallottam: „Ha lennének bábjaim otthon, azt is idehoztam volna és elbáboznám nektek, csak hogy a

figyelmeteket fenntartsam.” Isten szíve ilyen. Neki annyira fontos, hogy az üzenetét átadja számunkra, és hogy az az üzenet át is jöjjön és elérjen minket, hogy még játszani, bohóckodni, nevetségessé válni is hajlandó lenne érte, csak fenntartsa a figyelmünket, és legeltessen, tápláljon minket az Ő igazságával, hogy megmentsen.

A Csia fordítás szerint Pál azt írja az 1Kor. 4,9-10-ben, hogy színházi látványosságává lettünk a világnak:

„...mert **színháza lettünk a világnak**, úgy angyaloknak, mint embereknek. **Mi bolondok a Krisztusért**, ti pedig bölcssek a Krisztusban; mi **erőtlenek**, ti pedig erősek; ti dicsőségesek, mi pedig **gyalázatosak/megvetettek.**”

A színház szerintem nem önmagáért való művészet, hanem az Úrért való, és nagyon jó eszköz a mondanivaló közvetítésére sokak számára. A sátán már tudja ezt, és régóta használja is a maga céljaira. Az ÚR mindig is tudta, hiszen Tőle ered, belőle fakad. **„Minden jó adomány és tökéletes ajándék onnan felülről, a Világosság Atyjától száll alá, akinél nincs változás, sem árnyéka a változásnak.” (Jak.1,17)** A kérdés csak az, hogy mi felismerjük e?

Az evangélium hirdetéséhez nem zsenialitásra, hanem Szeretetre, hitre, bölcsességre, erőre és bátorságra van szükségünk az Úrtól. Kérjünk Tőle! Isten a kicsiket választotta ki, hogy a valaminek látszókat megszegyenítse:

„Mert tekintsétek csak a ti elhívásokat, atyámfiai, hogy **nem sokan hívtak el bölcssek a test szerint**, nem sokan hatalmasak, nem sokan nemesek. **Hanem a világ bolondjait választotta ki magának Isten**, hogy megszegyenítse a bölcseket, és **a világ erőtleneit választotta ki magának Isten**, hogy megszegyenítse az erőseket, és **a világ nemtelenjeit és megvetetteit választotta ki magának Isten**, és **a semmiket**, hogy a valaminek látszókat megsemmisítse: **Hogy ne dicsekedjék Ő előtt egy test sem. Tőle vagytok pedig ti a Krisztus Jézusban, aki bölcsességül adatott nekünk Istentől, és igazságul, szentségül és váltságul: **Hogy, amint meg van írva: Aki dicsekedik, az Úrban dicsekedjék.**” (1Kor.1,26-31)**

Írta, valamint összegyűjtötte, összeállította: Jákim Stúdió Színházi Társaság; szabó a. feri

Budapest, 2000. januártól, 2019. decemberéig történő eddigi húsz éves működésünk során.

